

Peil Valleikanaal vastgelegd in besluit

Voor het kanaal door de Gelderse Vallei (Valleikanaal) is afgelopen voorjaar een peilbesluit vastgesteld. Dit besluit is uniek te noemen. In Nederland is, voorzover bekend, slechts één ander peilbesluit voor een kanaal opgesteld: het ontwerp-peilbesluit voor het Apeldoorns Kanaal dat momenteel ter inzage ligt. Het Valleikanaal stroomt door een overwegend zandig gebied met aanzienlijke hoogteverschillen. Het type gebied leent zich dan ook niet voor standaardmethoden voor de peilafweging. Ook met de GGOR-methode kon nog niet gewerkt worden, omdat hiervoor onvoldoende gegevens beschikbaar waren. Hoe is dit aangepakt en is het wettelijk vastleggen van de peilen voor dit type watersystemen wel zinvol?

Het Valleikanaal stroomt grofweg van Wageningen (Grebbe sluis) door de Gelderse Vallei naar Amersfoort en gaat daar over in de Eem. Het kanaal voorziet deels in de wateraanvoer voor de landbouwgronden in de Vallei en heeft verder een belangrijke afwaterende functie. Beekjes vanaf de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe monden uit in het kanaal. De Heiligenbergerbeek maakt deel uit van het gebied waarvoor het besluit is vastgesteld. In totaal is het peilbesluit opgesteld voor drie deelgebieden: twee deelgebieden van het Valleikanaal (beneden- en bovenstrooms) en het Heiligenbergerbeekgebied. Het gebied wordt gekenmerkt door zandgronden, agrarisch gebruik en relatief grote hoogteverschillen.

Klassieke afwegingsmethoden voor het peil in het gebied waren vanwege deze gebiedskenmerken niet toereikend. De aan-

pak om te komen tot het peilbesluit was dan ook wezenlijk anders. Het project is gestart zonder te weten welke methoden toegepast zouden worden. Hiervoor was een aantal opties aangedragen. Begonnen is met een grondige analyse van het gebied. Belangrijkste punt hierbij was het beïnvloedingsgebied vast te stellen rondom het Valleikanaal en de Heiligenbergerbeek. Dat is gebeurd in samenspraak met de gebiedsbeheerders. Na de inventarisatie zijn twee afwegingsmethoden voorgesteld: een peilfactorenanalyse en een te-droog-te-nat-analyse. De peilfactorenanalyse is hierbij als hoofdmethode toegepast en de te-droog-te-nat-analyse rondom de stuwen.

In de peilfactorenanalyse zijn per peilvak hoogtegegevens van peilfactoren als vistrappen, overstorten en stuwen verzameld. Het functioneren ervan is afhankelijk van het waterpeil. Binnen de maxima en minima is een marge af te leiden waarbinnen het streefpeil vastgesteld moet worden. Vervolgens is op basis van dit streefpeil een te-droog-te-nat-analyse uitgevoerd, waarbij voornamelijk op de als te nat aangemerkte locaties is gelet. Voor drie peilvakken is een peilverhoging voorgesteld en voor één peilvak een peilverlaging.

Discussie

De methode en het type gebied zijn de meest kenmerkende zaken van dit peilbesluit. De waterinlaat bij de Grebbe sluis vormde de aanleiding voor het opstellen van een peilbesluit. De vraag is echter in hoeverre een peilbesluit nu echt geschikt is voor zo'n zandgebied. De doorwerking van het peil in het Valleikanaalgebied is veelal beperkt tot een smalle strook langs het kanaal. Bovendien bleek het niet eenvoudig om, gezien de beschikbare gegevens, dit beïnvloedingsgebied vast te stellen. De mate

Het Valleikanaal ter hoogte van de stuw Rode Haan.

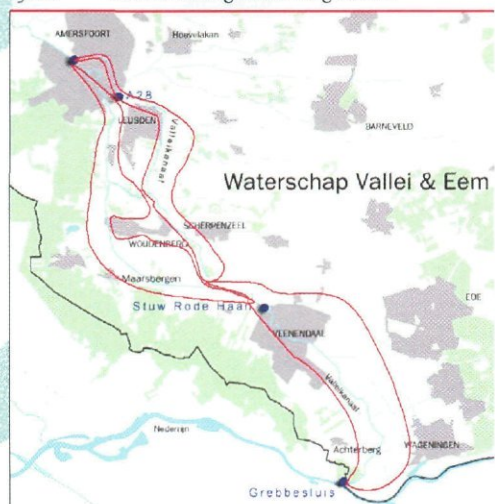
waarin het peil beïnvloed kan worden, is beperkt in vergelijking met poldergebieden.

Het toepassen van de peilfactorenanalyse blijkt een geschikte en eenvoudige methode om snel inzichtelijk te maken binnen welke bandbreedte het peil gehandhaafd moet worden. Aan de hand van een te-droog-te-nat-analyse zijn mogelijk aan te passen locaties geïdentificeerd. Het daadwerkelijke vaststellen van de peilen is vervolgens in overleg met onder andere de gebiedsbeheerders tot stand gekomen. Deze drie stappen samen vormen een geschikte methode om tot een peilbesluit voor het Valleikanaal te komen.

De eerste herziening van het peilbesluit zal op basis van het GGOR worden uitgevoerd. Tegen die tijd geeft modellering mogelijk ook antwoord op de vraag of een peilbesluit in deze vorm geschikt is voor het gebied. Wellicht biedt de toekomst een alternatief voor het peilbesluit, als middel om peilen vast te stellen in hellende zandgebieden, waarbij het juridisch houvast voor belanghebbenden gewaarborgd blijft. ▀

**Matthijs Buurman en
Guido Ritskes**
(Ingenieursbureau BCC)
Almer Bolman
(Waterschap Vallei en Eem)

Afb. 1: Globale indeling van de deelgebieden.

Afb. 2: De peilfactoren.

